

Unnið fyrir
Veiðifélag Núpár.

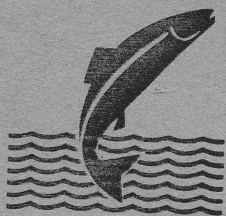
ÁRANGUR FISKRÆKTAR Í
NÚPÁ EYJAHREPPI

Sigurður Már Einarsson

Eintak bókasafns.

Veiðimálastofnun Vesturlands.

VMST-V/87025

VEIÐIMÁLASTOFNUN

Fiskrækt og fiskeldi • Rannsóknir og ráðgjöf.

Borgarnesi, desember 1987

VMST-V/87025

ARANGUR FISKREKTAR I NÚPÁ EYJAHREPPI

1. INNGANGUR

A undanfórnum árum hefur verið gerð tilraun til þess að auka laxgengd í Núpá með stangveiði á laxi í huga og auka þar með afrakstur og verðmæti árinna. Helstu aðferðir sem beitt hefur verið til aukningar á laxgengd er með sleppingum bæði sumaralinnna laxaseiða og sjögönguseiða. Hin síðustu ár hafa slíkar sleppingar verið gerðar að undangenginni könnun og ráðleggingum fiskifræðinga (Þórir Dan Jónsson 1983, Sigurður Már Einarsson 1985). Í ljós hefur komið að nær enginn náttúrulegur laxastofn er til staðar í ánni og hefur erfiðum umhverfisskilyrðum verið kennt um og áin á mörkum þess að geta framleitt lax (Þórir Dan Jónsson 1983). Áin hefur hins vegar að mörku leyti góð uppvaxtarskilyrði hvað botngerð og straumlag varðar einkum á efri hluta árinna. Á þau svæði hefur sumaröldum laxaseiðum verið sleppt hin síðustu ár, auk gönguseiða. Í þessari skýrslu verður gerð grein fyrir niðurstöðum athugunar sem gerð var á seiðastofni árinna 1987 auk úrvinnslu hreisturssýna, en hreistri hefur verið safnað síðustu 2 ár af lögum sem veiðst hafa í ánni í því skyni að heimfæra þá til náttúrlegs uppruna eða sleppiuppruna.

2. ADFERDIR

Rafveiðar voru framkvæmdar á 3 stöðum í ánni þann 9. júlí 1987 og er staðsetning veiðistaða sýnd á mynd 1. Nánari aðferðalýsingar er að finna í fyrri skýrslu. Úrvinnsla fór einnig fram á hreistri sem barst úr laxveiði árin 1986-1987. Ferskvatns- og sjávaraldur laxanna var lesinn og laxar upprunnir úr sleppingum aðgreindir eftir hreistursmynstri þeirra (Finnur Garðarsson 1984).

3. NIÐURSTÖÐUR

3.1 RAFVEIÐAR

A veiðistöðum fengust bæði laxaseiði og bleikjuseiði (Tafla 1) og er það í samræmi við fyrri athugasir. Á veiðistöðum 1 og 2 var lax í meirihluta (Tafla 1), en lítið varð vart við bleikju. Á neðsta veiðistað var bleikja hins vegar ráðandi.

Af vexti laxaseiðanna (Tafla 2, Mynd 2) og hreistursmynstri og kvarnamynstri má sjá að öll laxaseiðin eru af sleppiuppruna og frá sleppingu 1985. Seiðin hafa vaxið sémilega. Hluti sleppingarinnar hefur náð göngustærð eftir 2 ár í ferskvatni, en afgangurinn fer út eftir 3 ár, þ.e. vorið 1988. Er þetta í samræmi við fyrri niðurstöður.

Bleikjan veiðist einkum á neðsta veiðistað, en þar eru skilyrði fyrir lax tekin að versna vegna óheppilegrar botngerðar.

Af niðurstöðum má draga þá ályktun að náttúruleg hrygning virðist ekki hafa átt sér stað síðustu ár eða hún misfarist, þar eð laxaseiði af náttúrulegum uppruna finnast ekki í ánni. Þetta er sama þróun og sést hefur undanfarin ár, þ.e. eigin framleiðsla árinna virðist vera sáralítill.

3.2 HREISTURSATHUGANIR

Árið 1986 bárust sýni af 6 lögum (Tafli 3) auk þess bárust sýni af 2 sjóbirtingum (Viðauki 1). Meiri hluti laxanna eða 83.3% reyndist smálax (1 ár í sjó). Hreisturssýni 5 af 6 lögum sýndi að þeir voru af sleppiuppruna eða 83.3%, allir frá sleppingu sumaralinnna laxaseiða árið 1983. Af lögum veiddum 1987 bárust alls 15 sýni, en auk þess 1 sýni af sjóbirting. Af laxahreistrinu reyndist unnt að lesa 14 sýni. Niðurstöður eru sýndar í töflu 4. Reyndust þar 12 fiskar vera að koma eftir 1 ár í jó (85.7%) og 14.3% eftir 2 ár í sjó. Ummerki í hreistri sýndu að 12 fiskar voru af sleppiuppruna, þ.e. sleppingu sumaraldra laxaseiða eða 85.7%.

Í töflu 5 er áætlað það magn lax í heildarstangveiði sem upprunið er úr smáseiðasleppingu árin 1982-1984. Ljóst er að magn laxa við sleppingu 1982 er lágmarkstala, þar sem ekki er tekið tillit til laxa sem skiluðu sér úr sleppingu fyrir 1986 og laxar úr sleppingu 1983 og 1984 eiga enn eftir að skila sér að hluta í ána. Athyglisvert er að um 0.7% hafa skilað sér úr sleppingu 1983 sem er allgóður árangur. Algengt er að um 1% af lögum endurheimtist í stangveiði úr sleppingu sumaralinnna seiða.

4. ALYKTANIR

Af niðurstöðum athuganna í Núpá virðist ljóst að eigin framleiðsla árinna á laxi er sáralítill. Lax sem veiðist í ánni nú má rekja að stærstum hluta til sleppinga sumaralinnna seiða í vatnakerfið. Áætlað hefur verið að framleiðslusvæði Núpár séu fullnýtt með sleppingu um 5000 seiða. Ef því magni væri sleppt árlega gætu veiðst um 50 laxar árlega eftir slíkar sleppingar ef endurheimtuprósentan væri 1%. Slíkar endurheimtur hafa náðst í mörgum ám og virðist geta orðið svipuð í Núpá.

Sleppingar gönguseiða í ána 1986 virðast engu hafa skilað 1987. Ástæður eru ekki ljósar. Hér skal drepið á fáein atriði sem skipt geta máli. Í fyrsta lagi er talið sleppingar á seiðum í móðurá hafi gefið betri endurheimtur en sleppingar á sama stofni í aðrar ár. Við ræktun Núpár er því líklegra til árangurs að nota bá fiska sem snúa til baka í ána í ræktun. Gildir þetta bæði um sumaralin seiði og sjögönguseiði.

Sjögönguseiðum var sleppt neðarlega í Núpá en þau voru fódruð í flotkassa í nokkurn tíma og síðan dregin niður á ósasvæði við sleppingu. Hugsanlega hefur sleppistaður haft áhrif. Því vitað er að ratvísi laxa er mjög nákvæm og ef sleppt er mjög neðarlega í vatnakerfi, er hætta á að lítið komi fram af laxinum ef ekki eru veiðistaðir á því svæði, þ.e. að lax

leitir á sleppistaðinn og gengur ekki nógu vel fram ána. Hins vegar aukast endurheimtur oft ef sleppt er neðarlega. Þá er hugsanlegt að afföll á ósasvæði séu mikil, en svæðið er líklegt til að valda verulegum afföllum á gönguseiðum, þar sem mikið útfyri er og hætta á að seiði lendi í erfiðleikum er þau ganga til sjávar.

5. RADLEGGINGAR

Eftirfarandi atriði tel ég að veiðifélagið eigi að taka til skoðunar:

1. Framvegis verði reynt að nota stofn árinna til undaneldis við allar seiðasleppingar.
2. Að árlega sé sleppt um 5000 sumaröldum seiðum á framleiðslusvæði árinna, meðan að hrygning tekst ekki eða misferst.
3. Gönguseiðasleppingar hafa mistekist hingað til. Tel ég þó að slíkum tilraunum beri að halda áfram því ef takast á að gera Núpá að verulegri veiðiá eru gönguseiðin eina leiðin til að fá viðbótarmagn af laxi í ána. Tel ég vænlegast að athuga með gerð sleppitjarnar í ána t.d. fyrir neðan Dalsmynni, þ.e. að færa sleppinguna ofar í ána. Fóðra seiðin lengur en gert hefur verið, þ.e. taka þau mjög snemma, t.d. um miðjan maí og leyfa þeim að fara til sjávar af eigin rammleik er þau eru tilbúin. Einnig að seiðin yrðu merkt með örmerkjum til að athuga hvar fiskurinn kæmi fram.

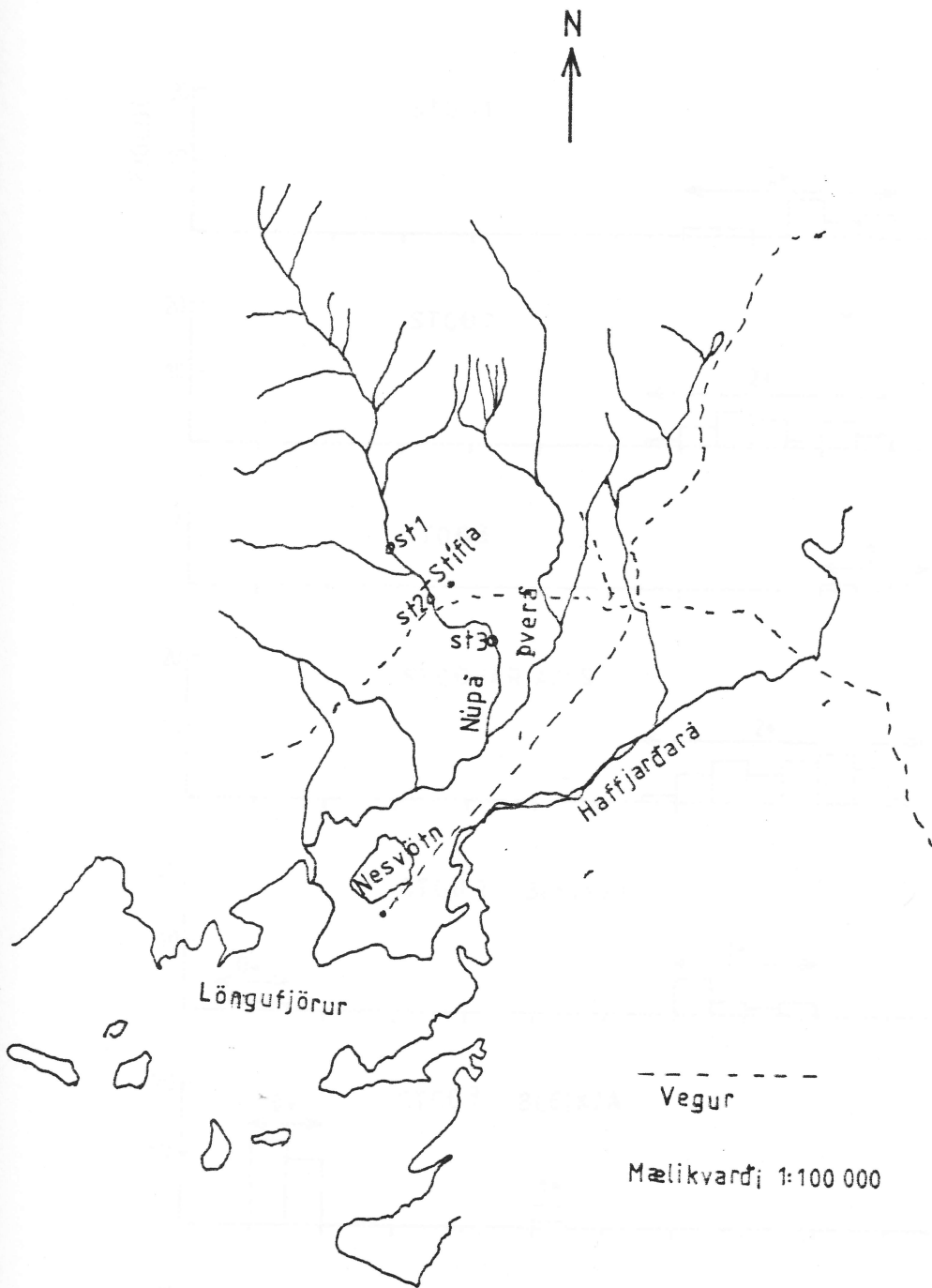
6. HEIMILDIR

Finnur Garðarsson 1984. Laxarannsóknir í Hrótafjarðará árið 1983. Veiðimálastofnun. Handrit 10 bls.

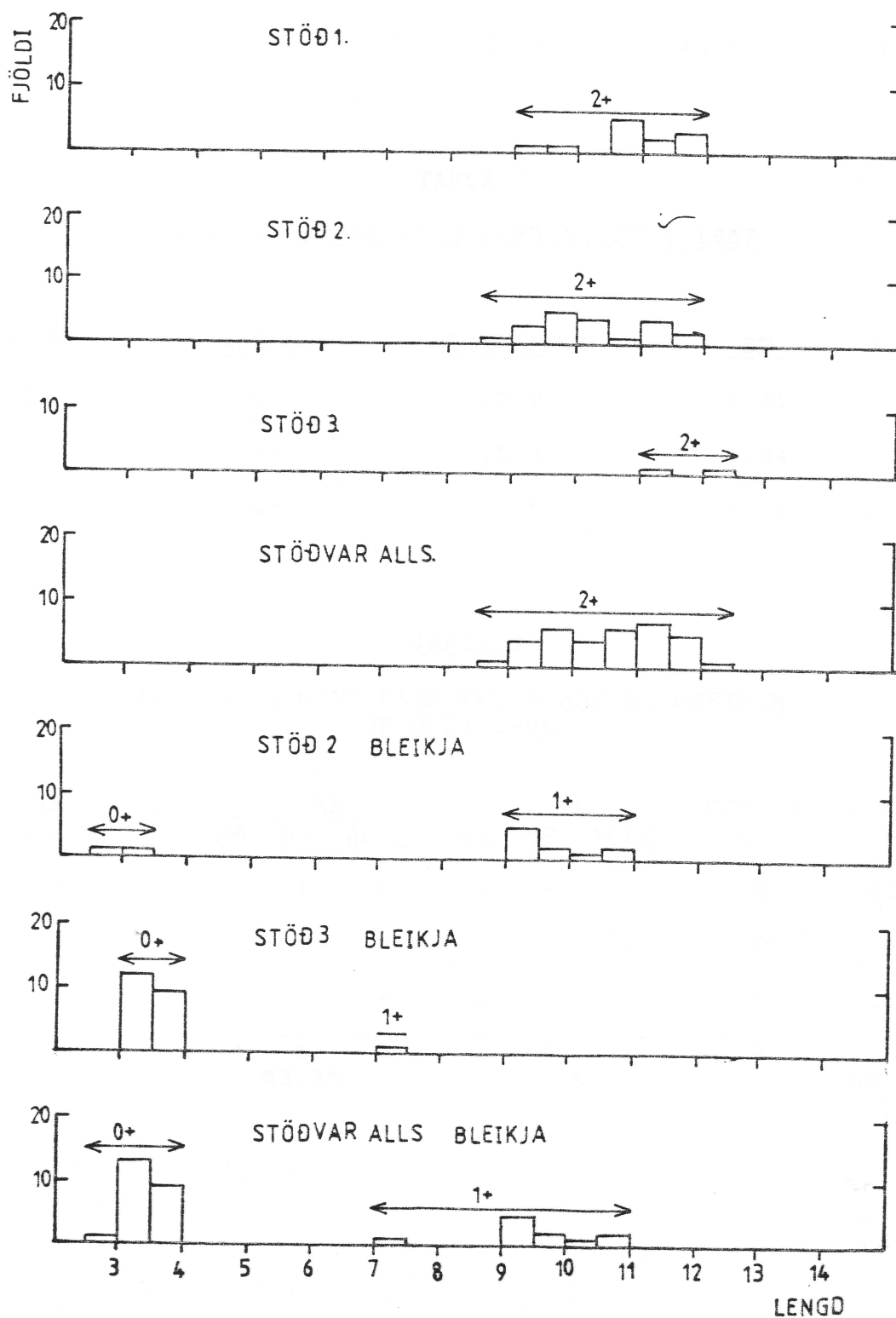
Sigurður Már Einarsson 1985. Könnun á styrkleika Núpá í Eyjahreppi til laxaframleiðslu. Rannsóknarskýrsla. VMST-V/87002. 8 bls.

Þórir Dan Jónsson 1983. Núpá Eyjahreppi 1981-1982. VMST-V. Skýrsla. 6 bls.

MYND 11
VATNAKERFI NÚPAR I EYJAHREPPI.
RAFVEIDISTADIR ERU SYNDAR MED NÚMERUM.

MYND 21
 LENGÐARDREIFING OG ALDUR LAXFISKASEIDA Í
 NÚPA 9. JULI 1987.

TAFLA 1

FJOLDI LAXFISKASEIDA I NUPA 9. JULI 1987
 A 100 M² BOTNFLATARMALI
 (*: LAX UR SLEPPINGU SUMARALINNA SEIDA 1985)

VEIDI- STADUR	LAX				BLEIKJA ST
	0+	1+	2+	ST	
1.	-	-	3.7*	3.7*	-
2.	-	-	19.4*	19.4*	4.0
3.	-	-	1.2*	1.2*	13.3

TAFLA 2

VOXTUR LAXASEIDA I NUPA 9. JULI 1987

VEIDI- STADUR	ALDUR	MEDALLENGD	SD	N
1.	2+	10.9	0.81	12
2.	2+	10.3	0.94	21
3.	2+	11.8	0.78	2

TAFLA 3

ALDURSGREINING LAXA EFTIR HREISTURSSYNUM
 UR NUPA 1986

AR I SJO AR I F.V.	1 AR			2 AR			FJOLDI N	FJOLDI N
	HE	HR	ALLS	HE	HR	ALLS		
2	4	1	5	-	-	-	5	83.3
3	-	-	-	-	-	-	0	0.0
4	-	-	-	1	0	1	1	16.7
	4	1	5	1	0	1	6	
	83.3%			16.7%				100.0

TAFLA 4

ALDURSGREINING LAXA EFTIR HREISTURSSYNUM
UR NUPA 1987

AR I SJO AR I F.V.	1 AR			2 AR			FJOLDI N	FJOLDI %
	HÆ	HR	ALLS	HÆ	HR	ALLS		
2	4	1	5	-	-	-	5	35.7
3	5	1	6	1	1	2	8	57.1
4	1	0	1	-	-	-	1	7.2
FJOLDI	10	2	12	1	1	2	14	
FJOLDI (%)	85.7%			14.3%				100.0

TAFLA 5

AETLADUR FJOLDI LAXA SEM ENDURHEIMTST
HEFUR I NUPA ARIN 1986-1987 UR SLEPPINGU
SUMARALINNA LAXASEIDA I NUPA 1982-1984

SLEPPIAR	FJ. SLEPPISEIDA	FJ. ENDURHEIMT. I STANGVEIDI			
		1986	1987	ALLS	%
1982	2000	0	3	3	0.15
1983	2000	6	8	14	0.70
1984	2000	0	8	8	0.40

